

PE(2014)4Nihai

Strazburg, 17 Aralık 2014

**AVRUPA SAVCILARI DANIŞMA KONSEYİ
(CCPE)**

Avrupa Savcılar Danışma Konseyi'nin
Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ne sunduğu
9 (2014) sayılı Görüş

Savcılara ilişkin Avrupa norm ve prensipleri

Bu Görüş şunları içermektedir:

- "Roma Şartı" başlıklı bir Şart,
- adı geçen Şartta yer alan prensiplere ilişkin ayrıntılı bir Açıklayıcı Not.

ROMA ŞARTI

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin savcılara ilişkin Avrupa norm ve prensiplerine dair başvuru kaynağı oluşturacak bir belge oluşturması talebi üzerine harekete geçen Avrupa Savcıları Danışma Konseyi (CCPE) şu hususlar üzerinde mutabık kalmıştır:

- I. Tüm hukuk sistemlerinde, savcılar kendi yetkileri dahilindeki tüm davalarda ve tüm yargılama aşamalarında adil, tarafsız ve etkili bir yargı idaresi yürütülerek, hukukun üstünlüğü ilkesinin güvence altına alınmasının sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.
- II. Savcılar, özellikle İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'de ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadında yer alan insan haklarının ve özgürlüklerin korunması ve bunlara saygı gösterilmesi bakımından kamu yararına ve halk adına hareket etmektedir.
- III. Savcılarının, ceza adalet alanı içerisinde ve dışarısındaki rol ve görevleri mümkün olan en yüksek seviyede kanunen tanımlanmalı ve Avrupa Konseyi'nin demokratik prensipleri ve değerlerine en katı biçimde uyularak yerine getirilmelidir.
- IV. Savcılık makamının bağımsızlığı ve özerkliği yargının bağımsızlığının olmazsa olmaz bir sonucunu oluşturmaktadır. Bu nedendir ki, savcılık makamının bağımsızlığının ve etkin özerkliğinin genişletilmesine yönelik genel eğilim teşvik edilmelidir.
- V. Savcılar karar alma süreçlerinde özerk olmalı ve vazifelerini, kuvvetler ayrılığı ve hesap verebilirlik prensipleri ışığında, dışarıdan gelecek baskı veya müdahalelerden arınmış bir şekilde yerine getirmelidir.
- VI. Savcılar daima tarafsız ve objektif hareket etmeli ve en yüksek etik ve meslek standartlarına uymalıdır. Bu nedenle, bağımsız ve tarafsız olmaya ve görünmeye gayret etmeli, tarafsızlık ilkesiyle bağdaşmayan siyasi faaliyetlerden uzak durmalı ve kişisel menfaatlerinin veya davayla ilgisi bulunan kişilerle olan ilişkilerinin tarafsızlıklarını zedeleyebileceği davalarda görev almamalıdır.
- VII. Savcılarının çalışmalarında şeffaflık ilkesi modern demokraside esastır. Uluslararası standartlara dayalı mesleki etik ve davranış kuralları benimsenmeli ve kamuoyuyla paylaşılmalıdır.
- VIII. Savcılar görevlerini yerine getirirken, masumiyet karinesine, adil yargılanma hakkına, silahların eşitliğine, kuvvetler ayrılığına, mahkemelerin bağımsızlığına ve nihai mahkeme kararlarının bağlayıcılığına riayet etmelidir. Toplum hizmetine odaklanmalı ve başta çocuklar ve mağdurlar olmak üzere savunmasız kişilerin durumuna özel önem atfetmelidir.
- IX. Savcılar ifade ve örgütlenme özgürlüğünden yararlanır. Savcılar ile medya arasındaki iletişimlerde şu prensiplere uyulmalıdır: şeffaflık prensibinin yanı sıra masumiyet karinesi, özel hayatın gizliliği ve itibar hakkı, bilgi edinme hakkı ve basın özgürlüğü, adil yargılanma hakkı, savunma hakkı, soruşturmanın bütünlüğü, etkinliği ve gizliliği.

- X. Savcılara genel bir dokunulmazlık tanınmamalı, ancak vazifelerini yerine getirirken iyi niyetle gerçekleştirdikleri eylemlere yönelik olarak görev dokunulmazlığı sağlanmalıdır.
- XI. Savcılar ve gerektiğinde aileleri, görevlerini ifa yüzünden kişisel güvenliklerinin tehlikeye girmesi halinde Devlet tarafından korunma hakkına sahiptir.
- XII. Savcılarının istihdamı ve kariyeri, terfi, tayin, disiplin işlemi ve görevden azil de dahil olmak üzere, kanunla düzenlenmeli ve her türlü ayrımcılıktan uzak olan ve tarafsız bir incelemeye imkân veren tarafsız usullere uygun şekilde şeffaf ve objektif kriterlerle yönetilmelidir.
- XIII. Etkili bir savcılık makamı ve kamuoyunun bu makama güven duyması için en yüksek seviyede mesleki beceri ve dürüstlük ön koşul teşkil etmektedir. Bu nedendir ki savcılar uzmanlıkları doğrultusunda uygun eğitim ve öğretimden geçmelidir.
- XIV. Savcılık makamı büyük oranda hiyerarşik bir yapı temelinde düzenlenmektedir. Hiyerarşinin farklı kademeleri arasındaki ilişkilerin açık, net ve dengeli yönetmeliklerle düzenlenmesi gerekmektedir. Dava görevlendirmeleri ve bu görevlendirmelerde yapılan değişiklikler tarafsızlık şartlarını karşılamalıdır.
- XV. Savcılar yalnızca, güvenilir ve kabul edilebilir olduğuna makul ölçüde inanılan sağlam delillere dayanarak kovuşturma kararı vermelidir. Savcılar bilhassa ağır bir insan hakları ihlaline yol açan durumlarda, hukuka aykırı yöntemlere başvurularda elde edilmiş olduğuna makul ölçüde inanılan delilleri kullanmayı reddetmelidir. Bu tür yöntemlerin kullanımından veya başkaca hukuka aykırılıklardan sorumlu olan kişilere karşı uygun yaptırımların getirilmesini sağlamaya çalışmalıdır.
- XVI. Savcılar katı, ancak adil bir şekilde hareket etmelidir. Savcılar, mahkemelerin adil hükümlere varmasına yardımcı olmaktadır ve adalet sisteminin etkili, süratli ve verimli bir şekilde işlemesine katkıda bulunmalıdır.
- XVII. Kovuşturma sürecinde ve mahkemede takdiri kararlar alınırken tutarlılığın ve adillğin sağlanması için, bilhassa kovuşturma yapılıp yapılmaması konusundaki kararlara ilişkin olarak açık ve net kılavuz ilkeler yayınlanmalıdır. Uygun hallerde ve kanun uyarınca, savcılar kovuşturmaya alternatif oluşturabilecek durumları değerlendirmelidir.
- XVIII. Savcılar, hukukun üstünlüğü açısından temel arz eden görevlerini etkili bir şekilde yerine getirebilmek için modern teknoloji kullanımı da dahil olmak üzere gerekli ve uygun araçlara sahip olmalıdır.
- XIX. Savcılık makamı, savcılarının ihtiyaçlarının değerlendirilmesine, bütçelerinin müzakere edilmesine ve tahsis edilen kaynakların, amaçlara hızlı ve nitelikli bir şekilde ulaşılmasını sağlamak amacıyla nasıl kullanılacağına şeffaf bir şekilde karar verilmesine elvermelidir. Savcılığa kaynakların yönetimi sorumluluğu yüklendiğinde, yeterli eğitim sağlanmış bir şekilde, modern yönetim yöntemlerini verimli ve şeffaf bir şekilde kullanmalıdır.

XX. Savcılık makamının ulusal ve uluslararası seviyede etkili olabilmesi için, farklı savcılıklar arasında ve ayrıca aynı daireye mensup savcılar arasında karşılıklı ve adil bir işbirliği esastır. Savcılar kendi yargılama yetkileri dahilindeki uluslararası yardım taleplerine ulusal seviyede kendi işlerine gösterdikleri titizlikle yaklaşmalı ve gerçek ve etkili bir uluslararası yargısal işbirliğini geliştirmek ve sürdürmek bakımından, eğitim de dahil olmak üzere gerekli araçlara sahip olmalıdır.

CCPE tarafından Roma'da 17 Aralık 2014 tarihinde onaylanmıştır.

AÇIKLAYICI NOT

Giriş

1. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin ceza adalet sisteminde savcılık makamının rolüne ilişkin 2000(19) sayılı Tavsiye Kararı, üzerinden 14 yıl geçmiş olmasına rağmen, bir mihenk taşı olmayı sürdürmektedir. Aynı zamanda, 2000 yılından bu yana, Avrupa seviyesinde savcılık faaliyetlerinin başka yönleri de ön plana çıkartılmış bulunup, ilgili prensiplerin güncellenmesi ve birleştirilmesi ihtiyacı aşikâr hale gelmiştir.

2. Bu bağlamda, 2005 yılında Bakanlar Komitesi tarafından kurulan Avrupa Savcıları Danışma Konseyi (CCPE), savcılık makamının statüsüne, görevlerine ve faaliyetlerine ilişkin en göze çarpan eğilimleri tespit etmek istemiştir. Bu çerçevede Bakanlar Komitesi, Ocak 2014'te,ⁱ CCPE'ye savcılara ilişkin Avrupa norm ve prensipleri hakkında başvuru kaynağı oluşturacak bir belge hazırlama görevi vermiştir. CCPE bu görevi yerine getirmek amacıyla işbu Notun Ekinde yer alan belgeleri dikkate almıştır.

3. Üye Devletlerin hukuk sistemleri, bilhassa savcıların görevleri ve rolleri bakımından büyük bir çeşitlilik arz etmektedir. Yine de, savcıların tamamı İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'de ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadında yer alan insan haklarına ve özgürlüklere saygı gösterilmesi yükümlülüğü altındadır.

4. Bu belge devlet kurumları ile yargı, yürütme ve yasama erklerinin yanı sıra hukukçulara ve araştırmacılara yönelik olarak hazırlanmıştır.

1. Savcının tanımı

5. Savcılar, kamu yararına ve halk adına, hem bireyin haklarını hem de ceza adalet sisteminin etkin olması ihtiyacını dikkate alarak, hukuka aykırılıkların cezai bir yaptırımla karşılanması amacıyla hukukun uygulanmasını sağlayan kamu görevlileridir.ⁱⁱ Savcılık görevi ayrıca, ulusal hukuk sisteminin öngördüğü durumlarda, ceza adalet sistemi dışında da yetkilere sahip olabilir.ⁱⁱⁱ

2. Savcıların rolü

6. Her durumda ve hukuki yargılamaların her aşamasında, savcılar hukukun üstünlüğü ilkesinin ve kamu düzeninin adil, tarafsız ve etkili bir yargı idaresi tarafından güvence altına alınmasının sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.^{iv}

7. Savcıların bağımsızlığının ve etkin özerkliğinin sağlanması ve uygun güvencelerin tesis edilmesi esastır. Savcılar adil, tarafsız ve objektif hareket etme ödevi altındadır. Cezai konularda, savcılar davanın, beraatla sonuçlansa dahi, birey açısından yaratacağı ciddi neticeleri göz önünde bulundurmalıdır. Ayrıca adalet sisteminin mümkün olduğunca süratli ve verimli bir şekilde işletilmesine katkıda bulunmaya ve mahkemelerin adil hükümlere ulaşmasına yardımcı olmaya çalışmalıdır.^v

8. Hem savcının hem de hakimin en yüksek dürüstlük ve tarafsızlık standartlarıyla hareket ettiği bir sistem, yalnızca hakime dayanan bir sisteme oranla çok daha kapsamlı bir insan hakları koruması sunmaktadır.^{vi}

2.1 Ceza yargılaması dahilindeki görevler

9. Savcılar hukukun üstünlüğü bakımından ve ceza adalet sistemlerinin düzgün bir şekilde yürütülmesinde temel bir rol oynamaktadır.

10. Savcılar kovuşturma başlatılmasına veya sürdürülmesine gerek bulunup bulunmadığına karar verir, kovuşturmayı kanunen kurulmuş bağımsız ve tarafsız bir mahkeme huzurunda yürütür ve söz konusu mahkemece verilen kararların temyize taşınıp taşınmamasına karar verir.

11. Kimi ceza adalet sistemlerinde savcılar ulusal ceza politikasını detaylandırıp uygulamaya geçirmek (uygun hallerde bölgesel ve yerel koşullara uyumlu hale getirerek), soruşturmaları yürütmek, yönetmek veya denetlemek, mağdurlara etkin bir şekilde yardım edilmesini sağlamak, kovuşturma alternatiflerine karar vermek veya mahkeme kararlarının infazına nezaret etmek gibi başka işlevleri de bulunmaktadır.^{vii}

2.1.1 Kovuşturmalara ilişkin prensipler

12. Kimi üye devletlerin hukuk sistemlerinde, kovuşturmalara dayanak olarak “kanunilik” prensibi öngörülmektedir. Diğer üye devletlerin hukuk sistemlerinde ise “takdir” prensibi veya “elverişlilik prensibi” öngörülmektedir.

13. Kovuşturma sürecinde ve mahkemede takdiri kararlar alınırken tutarlılığın ve adillığın sağlanması için, bilhassa kovuşturma yapılıp yapılmaması konusundaki kararlara ilişkin olarak açık ve net kılavuz ilkeler yayınlanmalıdır.^{viii} Sistem, savcıların takdiri kararlar alabileceğini öngörmese dahi, savcılarca alınan kararlara yol gösterecek genel kılavuz ilkeler bulunmalıdır.

14. Savcılar bir kovuşturmayla ilgili bir karar alınmadan önce gerekli ve makul tüm inceleme ve soruşturmaların yapılmasını sağlamaya çalışmalı ve ancak güvenilir ve kabul edilebilir olarak değerlendirilen delillere dayanan bir dava açmalıdır. Savcılar katı, ancak adil bir şekilde hareket etmeli ve delillerin çizdiği çerçevenin dışına çıkmamalıdır.^{ix}

15. Savcılar, suçun soruşturulmasına iştirak veya polisin ya da diğer soruşturma organlarının denetimi kendi yetki alanına girdiği hallerde, bunu objektif, tarafsız ve profesyonel bir şekilde yapmalı ve soruşturma hizmetlerinin hukuk ilkelerine ve temel insan haklarına saygı göstermesini sağlamaya çalışmalıdır.^x

16. Savcılar tanıkların haklarını göz önünde bulundurmalı ve kendi yetki alanlarına giren durumlarda, tanıkların yaşamını, güvenliğini ve özel hayatını korumak amacıyla tedbirler almalı veya geliştirmeli ya da bu tedbirlerin alınmasını sağlamalıdır.

17. Savcılar mağdurların kişisel menfaatlerinin etkilendiği durumlarda onların görüşlerini ve endişelerini dikkate almalı ve mağdurların hem kendi haklarından hem de süreç içerisindeki gelişmelerden haberdar edilmesini sağlayacak adımlar atmalı veya attırmalıdır.^{xi}

18. Savcılar kovuşturma yapılıp yapılmaması konusunu dikkatle değerlendirmeli, mağdurların, tanıkların ve şüphelilerin haklarına saygı göstermeli ve verdiği kararlardan etkilenen kişilere bu kararların gözden geçirilmesini isteme hakkı tanınmalıdır.^{xii}

19. Savcılar kovuşturma ile savunma arasında silahların eşitliği ilkesine, masumiyet karinesine, adil yargılanma hakkına, mahkemenin bağımsızlığına, kuvvetler ayrılığı prensibine ve nihai mahkeme kararlarının bağlayıcılığına riayet etmelidir.

20. Savcı mevcut olan güvenilir delillerin tümünü mahkemeye sunmalı ve ilgili tüm delilleri sanığa açıklamalıdır. Kovuşturmaya devam edilmemesi gereken durumlar söz konusu olabilir.^{xiii}

21. Savcılar bilhassa ağır bir insan hakları ihlaline yol açan durumlarda, hukuka aykırı yöntemlere başvurularak elde edilmiş olduğuna makul ölçüde inanılan delilleri kullanmayı reddetmelidir. Bu tür yöntemlerin kullanımından veya başkaca hukuka aykırılıklardan sorumlu olan kişilere karşı uygun yaptırımların getirilmesini sağlamaya çalışmalıdır.^{xiv} Kimi sistemlerde, insan hakları ihlalinin varlığı, ağır olması koşulu aranmaksızın, delilin reddi için yeterlidir.

2.2 Ceza yargılaması dışındaki görevler

22. Birçok Devlette, savcıların ceza hukuku alanı dışında da (başka hususların yanı sıra, medeni hukuk, aile, iş, idare ve seçim hukuku, çevrenin korunması, sosyal haklar ve küçükler, engelliler ve çok düşük gelirli gibi savunmasız konumdaki kişilerin hakları^{xv}) yetkileri bulunmaktadır.

23. Bu tür yetkiler bulunduğunda, savcıların görevi genel kamu yararını temsil etmek, insan haklarını ve temel özgürlükleri korumak ve hukukun üstünlüğünü destekleyip sürdürmek olmalıdır.^{xvi} Ayrıca Avrupa Konseyi'nin demokratik prensip ve değerlerine de katı bir şekilde riayet etmelidirler.

24. Bu yetkiler aşağıdaki hususlara uygun şekilde kullanılmalıdır:

- Devletin elindeki kuvvetlerin etkin bir şekilde ayrılığına riayet etmek;
- Mahkemelerin bağımsızlığına ve insan haklarını korumadaki rolüne, tarafların eşitliğine, silahların eşitliğine ve ayrımcılık yasağına riayet etmek;
- Kanunen mümkün olduğunca kesin bir şekilde düzenlenmek, net bir şekilde tanımlanmak ve her türlü muğlaklığın önlenmesi amacıyla yayınlanmış açık ve net kılavuz ilkelere uymak;^{xvii}
- Savcılık faaliyetlerine dışarıdan haksız müdahalelerde bulunulmamasını sağlamak;
- Savcının taraf olduğu veya taraf olmak istediği davalarda dahi, herhangi bir gerçek veya tüzel kişinin haklarını savunmak üzere bağımsız ve tarafsız bir mahkeme huzurunda davacı veya davalı olarak bulunma hakkına saygı göstermek;^{xviii}
- AIHM içtihadı da dahil olmak üzere uluslararası yükümlülüklerle uygun biçimde tesis edilmiş birtakım istisnalar dışında, nihai mahkeme kararlarının bağlayıcılığı (kaziye-i muhkeme) prensibini ihlal etmemek;

- Davaya dahil olan kişi veya kuruluşların savcılar tarafından yapılan işlemlerin gözden geçirilmesini isteme imkânının açıkça öngörülmüş olmasını sağlamak;
- Hukuk davalarına dahil olan veya bu davalarda menfaati bulunan kişi ya da kuruluşların savcılarının aldığı tedbirlere veya işlediği kusura dair iddiada bulunma hakkının temin edilmesini sağlamak.

25. İnsan haklarını ve özgürlükleri etkileyen her türlü savcılık işlemi yetkili mahkemelerin denetimi altında bulunmalıdır.^{xix}

26. Savcılar bir mahkeme kararını veya idari bir kararı sorgulama yetkileri bulunan hallerde, bunu bir itiraz yetkisini veya bir kararın gözden geçirilmesini isteme yetkisini kullanarak yapmalıdır. Taraflar arasındaki özel hukuk davalarında, mahkeme huzurunda bir kamu yararının savunulması veya öne sürülmesi gerektiğinde, nihai söz hakkı mahkemeye aittir.^{xx}

27. Ceza adalet alanının dışında mahkeme sürecine müdahil olan savcı, özellikle, ulusal kanunlara uygun bir şekilde:

- Yargılamadaki diğer taraflar ile eşit hak ve yükümlülüklerle sahip olmalıdır;
- Uyuşmazlık konusu meselelerle ilgili delilleri alıkoymamalı, paylaşmalıdır;
- Mahkemenin istişarelerine katılmamalı veya bu yönde bir izlenim uyandırmamalıdır;
- Bir mahkeme kararına itiraz etme hakkına sahipse, savcılar da diğer taraflarla eşit haklara sahip olmalı ve hiçbir zaman diğer tarafların itiraz hakkını onların yerine kullanmamalıdır;
- Yetkilerini bağımsız, şeffaf ve hukukun üstünlüğü ilkesine tam anlamıyla uyarak kullanmalıdır;
- Söz konusu özel tüzel kişiliğin, uluslararası insan hakları sözleşmelerinin uygulanmasından doğan yükümlülükler de dahil olmak üzere, hukuki yükümlülüklerine aykırı hareket ettiğini düşünmek için makul ve objektif sebepler bulunan hallerde, davalara tüzel kişiler aleyhinde müdahil etmelidir.

Savcılar tarafından ceza adalet alanının dışında alınan kararlar daima davaya dahil olan veya davada menfaati bulunan kişi ya da kuruluşlara açıklanan gerekçeler içermelidir.

2.3 Kovuşturma alternatifleri ve cezalar

28. Savcılar, uygun olan hallerde ve hukuka uygun bir şekilde, kovuşturma alternatiflerini değerlendirmelidir.^{xxi} Bu alternatifleri uygularken şüphelilerin ve mağdurların haklarına ve meşru menfaatlerine tam anlamıyla saygı göstermeli ve fail ile mağdur arasında arabuluculuk ve uzlaşma imkânı konusunda öneride bulunmalıdır.^{xxii} Suçun niteliğine ve ağırlığına, toplumun korunmasına ve failin karakterine ve geçmişiine özel önem atfedilmelidir.

29. Savcıların adil, tutarlı ve verimli biçimde faaliyet göstermesini teşvik etmek amacıyla, ilgili devlet makamları, kovuşturma alternatifleriyle ilgili olarak etkili ve adil bir ceza hukuku politikasının uygulanmasına yönelik net kurallar, genel kılavuz ilkeler ve kriterler yayınlama yönünde teşvik edilmektedir.

30. Alternatif tedbirler hiçbir zaman, masum olan veya kovuşturmaya ilişkin zamanaşımı gibi usuli engellerden ötürü mahkûm edilemeyecek olan bir kişiye karşı tedbirler dayatmak suretiyle veya teşhis edilen failin sorumluluğuna ya da suç neticesinde ortaya çıkan zararın miktarına dair şüpheler söz konusu olduğunda adil yargılama kurallarının etrafından dolanmak amacıyla kullanılmamalıdır.

31. Savcılar, ceza yargılamalarının ve diğer yargılamaların küçüklerin ilerideki gelişimi açısından yaratması muhtemel olumsuz etkileri hatırd tutarak, mümkün olan en geniş ölçüde ve hukuka uygun biçimde, mağdurun ve genel kamuoyunun menfaatlerini göz önünde bulundurarak ve çocuk adalet sisteminin hedefleriyle tutarlı bir şekilde, bu alternatiflerin söz konusu suça uygun bir yargısal yanıt oluşturduğu hallerde çocuk suçluların kovuşturulmasına alternatifler aramalıdır.^{xxiii}

32. Savcılar küçükleri yalnızca mutlak surette gerekli olan hallerde kovuşturmak için ellerinden gelen gayreti göstermelidir.^{xxiv}

3. Savcıların statüsü ve görevlerini yerine getirebilmeleri için savcılara tanınan güvenceler

3.1 Savcıların bağımsızlığı

33. Savcıların, hukukun üstünlüğü açısından şart olan bağımsızlığı, kanunen, mümkün olan en üst seviyede, hakimlerinkine benzer bir şekilde teminat altına alınmalıdır. Savcılık makamının hükümetten bağımsız olduğu ülkelerde, devlet bu bağımsızlığın nitelik ve kapsamının kanunen tesis edilmesini güvence altına almak için etkili tedbirler almalıdır.^{xxv} Savcılık makamının hükümetin bir parçasını oluşturduğu veya hükümete tabi olduğu yahut yukarıda anılandan farklı bir statüden yararlandığı ülkelerde ise devlet, hükümetin savcılık makamına ilişkin yetkilerinin nitelik ve kapsamının yine kanunen tesis edilmesini ve hükümetin bu yetkilerini şeffaflık içerisinde ve uluslararası sözleşmelere, ulusal mevzuata ve genel hukuk kurallarına uygun bir şekilde kullanmasını sağlamalıdır.^{xxvi}

34. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, “demokratik bir toplumda hem mahkemelerin, hem de soruşturma makamlarının siyasi baskılardan arınmış olması gerektiğini” vurgulamayı gerekli görmüştür.^{xxvii} Dolayısıyla, savcılar karar alma süreçlerinde özerk olmalı ve diğer kurumlarla işbirliğinde bulunurken, vazifelerini, yürütme organından veya parlamentodan gelebilecek dış baskılardan ya da müdahalelerden arınmış bir şekilde, kuvvetler ayrılığı ve hesap verebilirlik prensiplerine uygun biçimde yerine getirmelidir.^{xxviii} AİHM ayrıca, savcılarının bağımsızlığı meselesine “savcılarının kendi içlerindeki hiyerarşiden ve savcılık makamının işlemlerine yönelik yargısal denetimden fonksiyonel açıdan bağımsız olmasını sağlayan garantiler gibi genel teminatlar” bağlamında da atıfta bulunmuştur.^{xxix}

35. Savcılarının bağımsızlığı savcılar için tanınmış bir imtiyaz veya ayrıcalık değil, ilgili kişilerin hem kamusal, hem de özel menfaatlerini koruyan adil, tarafsız ve etkili bir adalet yararına getirilmiş bir güvencedir.

36. Devletler savcılarının görevlerini gözdağı, engel, taciz, usulsüz müdahale veya hukuki, cezai veya başkaca bir sorumluluğa haksız bir şekilde maruz bırakılmadan yerine getirebilmesini sağlamalıdır.^{xxx}

37. Savcılar, her hal ve şartta kamu görevlilerini yolsuzluk, yetkinin kötüye kullanılması ve ağır insan hakları ihlalleri başta olmak üzere bu görevlilerce işlenen suçlardan ötürü, hiçbir engelle karşılaşmaksızın, kovuşturabilecek bir konumda olmalıdır.^{xxxii}

38. Savcılar sadece yürütme ve yasama mercilerinden değil, aynı zamanda ekonomi, finans ve medya alanları da dahil olmak üzere diğer aktör ve kurumlardan da bağımsız olmalıdır.

39. Savcılar ayrıca kolluk makamları, mahkemeler ve diğer organlar ile yürüttükleri işbirliği açısından da bağımsızdır.

3.2 Hiyerarşi

40. Savcılık makamlarının ifa ettiği görevlerin niteliği sebebiyle, bu makamların çoğunda ortak bir özellik olarak hiyerarşik yapı göze çarpmaktadır. Hiyerarşinin farklı kademeleri arasındaki ilişkiler açık, net ve dengeli yönetmeliklerle düzenlenmeli ve yeterli bir denetim ve denge sistemi öngörülmalıdır.

41. Hukukun üstünlüğü ilkesi tarafından yönetilen bir Devlette, kovuşturma makamı hiyerarşik bir yapıya sahip olduğunda, savcılar söz konusu olduğunda kovuşturmanın etkinliği büyük oranda yetki, hesap verebilirlik ve sorumluluk arasındaki şeffaf bağlantılara bağlıdır.

42. Savcılık faaliyetlerine yönelik müdahalede bulunulmaması için uygun teminatların geliştirilmesi esastır. Müdahale yasağı, başta yargılama usulleri olmak üzere, savcının faaliyetlerinin dış baskılardan ve kovuşturma sistemi içerisindeki haksız ya da hukuka aykırı iç baskılardan arınmış olması anlamına gelmektedir.^{xxxiii} Hiyerarşik bir sistemde, başsavcı savcılık makamının kararları üzerinde, her bir savcının haklarına yönelik uygun güvencelere tabi olmak kaydıyla, münasip bir denetim yürütebilmelidir.

3.2.1 Dava görevlendirmeleri ve görevlendirme değişiklikleri

43. Kovuşturma teşkilatına ve iç işleyişine, özellikle de dava görevlendirmeleri ve görevlendirme değişikliklerine ilişkin olarak, kovuşturma makamının yapısına, sorumluluklarına ve karar alma yetkilerine dair tarafsızlık şartları karşılanmalıdır.

44. Dava görevlendirmeleri ve görevlendirme değişiklikleri kovuşturma makamının hiyerarşik olan veya olmayan yapısıyla örtüşen, şeffaf bir düzenlemeyle belirlenmelidir.

3.2.2 Talimatlar

45. Ceza hukuku politikalarının uygulanmasına yönelik gelen kararlar kamu makamlarının adil, tutarlı ve etkili faaliyetlerde bulunmasını sağlamak amacıyla şeffaf olmalıdır.

46. Genel nitelik taşıyan talimatlar yazılı olmalı ve mümkün olan hallerde, yayınlanmalı veya başka bir şekilde şeffaf kılınmalıdır. Bu talimatlarda hakkaniyete ve eşitliğe katı bir şekilde riayet edilmelidir.^{xxxiiii}

47. Kimi hukuk sistemlerinde, belirli davalara ilişkin olarak yürütmeden veya hiyerarşinin üst kademelerinden talimat alınması kabul edilemez bir durumdur. CCPE tarafından da teşvik edildiği üzere, kovuşturma makamının daha bağımsız olması yönünde genel bir eğilim söz konusu olmakla birlikte, bu konuda ortak standartlar bulunmamaktadır. Mevzuatın bu tür talimatlara izin verdiği ülkelerde ise, bunlar yazılı ve sınırlı olmalı ve kanunla düzenlenmelidir.

48. Hukuka aykırı, usulsüz veya etik dışı bir şekilde davranması istendiği kanaatinde olan bir kamu görevlisi bu talebe hukuka uygun bir şekilde yanıt vermelidir.^{xxxiv}

49. Savcı kendisine yönelik talimatların yazılı bir şekilde iletilmesini talep etme hakkına sahiptir. Bir talimatın hukuka veya kendi vicdanına aykırı olduğu kanaatinde ise, nihayetinde yerine başka bir savcının görevlendirilmesine yol açabilecek nitelikte yeterli bir iç usul yolu mevcut olmalıdır.^{xxxv}

50. Bu güvencelerin hem savcılarının hem de kamuoyunun menfaatine getirilmiş olduğu anlaşılmalıdır.^{xxxvi}

3.3 Atama ve kariyer

3.3.1 Genel prensipler

51. Üye Devletler şu hususların temini için tedbirler almalıdır:

- a) Savcılarının işe alım, terfi ve nakil işlemleri adil ve tarafsız usullere göre ve toplumsal cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya başkaca bir görüş, ulusal veya sosyal köken, bir ulusal azınlığa mensubiyet, mülkiyet, doğum ve başkaca statüler gibi herhangi bir gerekçeye dayalı bir ayrımcılık yapılmaksızın gerçekleştirilmelidir;
- b) Savcılarının kariyerleri, mesleki değerlendirmeleri, terfileri ve tayinleri bakımından, yetkinlik ve deneyim gibi şeffaf ve objektif kriterler geçerlidir; işe alımı gerçekleştiren organlar yetkinlik ve beceri temeline dayanılarak seçilmeli ve görevlerini tarafsız bir şekilde ve objektif kriterlere dayanarak yerine getirmelidir;
- c) Savcılarının tayinleri de makamın ihtiyaçlarına göre belirlenir.^{xxxvii}

52. Savcılarının göreve atanmaları ve görevden alınmaları mümkün olan en yüksek seviyede kanunla ve açık ve anlaşılır süreçler ve usullerle düzenlenmelidir.

53. Hakim ve savcılarının görevinin birbirine yakınlığı ve birbirini tamamlar nitelikte olması, hizmet statülerine ve şartlarına, yani istihdam, eğitim, kariyer gelişimi, maaşlar, disiplin ve nakil konularına (ki bunların hepsi kanuna uygun şekilde veya bu görevlilerin rızasıyla gerçekleştirilmelidir) dair benzer koşul ve teminatlar yaratmaktadır.^{xxxviii} Bu nedenlerden ötürü, terfi, disiplin ve azil için düzgün kadro ve uygun düzenlemelerin temini gerekmektedir.^{xxxix}

54. Savcılarının istihdam ve kariyer olasılıklarını şu ya da bu şekilde biçimlendirmesi gereken tarafsızlık arayışı, mesleğe giriş açısından rekabetçi bir sisteme yönelik düzenlemelere ve ya

tüm yargıyı içine alan, ya da sadece savcılara yönelik Yüksek Kurullar oluşturulmasına yol açabilir.^{x1}

55. Başsavcının atanma ve görevden alınma yöntemi savcılık makamının doğru bir şekilde işleyişini güvence altına alan sistem içerisinde önemli bir rol oynamaktadır.^{xli}

56. Hükümetin Başsavcının atanması üzerinde belirli bir kontrolü bulunuyorsa, seçim konusunda kullanılan yöntem yargı mensuplarının ve kovuşturma makamı ile diğer hukukçuların yanı sıra kamuoyunun da güven ve saygısını kazanacak bir yöntem olmalıdır. Başsavcı ya yeterince uzun bir süreliğine, ya da bu makamda istikrarı temin etmek ve siyasi değişimlerden etkilenmemesini sağlamak amacıyla daimi olarak atanmalıdır.^{xlii}

3.3.2 Eğitim

57. Etkili bir kovuşturma için ve kamuoyunun bu makama güvenini sağlamak bakımından en yüksek seviyede mesleki beceri ve dürüstlük ön koşuldur. Bu nedenle, savcılar uzmanlık alanları göz önüne alınarak uygun eğitim ve öğretimden geçmelidir.^{xliii}

58. Farklı Avrupa hukuk sistemlerinde hakim ve savcılara çeşitli modellere uygun eğitimler verilmekte olup, bu eğitimler özel organlara bırakılmaktadır. Her durumda, söz konusu eğitimin düzenlenmesinden sorumlu organın özerk niteliğinin sağlanması önem taşımaktadır, zira bu özerklik kültürel çoğulculuk ve bağımsızlık için bir güvence oluşturmaktadır.^{xliiv}

59. Bu eğitim tarafsız bir şekilde düzenlenmeli ve verimliliği bakımından düzenli ve objektif biçimde değerlendirilmelidir. Uygun hallerde, müşterek menfaat içeren konularda hakim, savcı ve avukatlara yönelik ortak eğitimler de yargıda kalitenin artırılmasına katkı sağlayabilir.^{xlv}

60. Bu eğitime idari personel ve görevlilerin yanı sıra kolluk görevlileri de dahil edilmelidir.

61. Yönetim eğitimi^{xlvi} de dahil olmak üzere eğitim, savcılar açısından hem görevlerine başlamalarından önce, hem de süreklilik arz eder şekilde bir hak olmanın yanı sıra bir ödev niteliği de taşımaktadır.

62. Savcılar, ceza adalet sistemi içinde^{xlvii} ve dışındaki sorumluluklarını yeterince yerine getirebilmek amacıyla, bütçe kaynaklarının yönetilmesi ile ilgili olarak^{xlviii} ve iletişim alanı^{xlix} da dahil olmak üzere uygun özel eğitimlerden yararlanmalıdır.

63. Dolayısıyla Devletler savcılarının hem atama öncesinde, hem de sonrasında uygun eğitim ve öğretimi almasını sağlamak amacıyla etkili tedbirler almalıdır. Savcılar özellikle şu hususların bilincinde olmalıdır:

- a) görev ilkeleri ve etik ödevler;
- b) yasal yargılamalara dahil olan kişilere yönelik anayasal ve diğer hukuki korumalar;
- c) İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'de (özellikle 5. ve 6. maddeler) ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadında dile getirilen insan hakları ve özgürlükler;
- d) iş organizasyonu, yönetim ve insan kaynakları prensipleri ve uygulamaları;

- e) faaliyetlerinin etkili ve tutarlı olmasına katkıda bulunacak mekanizmalar ve materyaller.¹

64. Yeni teknolojilerdeki hızlı gelişim, küreselleşme ve genişleyen uluslararası ticaret ile bilgi akışından ötürü ceza hukuku alanında yeni zorlukların yanı sıra bazı suç türlerinin giderek karmaşık hale gelmesi söz konusu olmaktadır. Savcıların yukarıda dile getirilen olguların yarattığı tehditlere göğüs gerebilmesi için de özel eğitim gerekmektedir.^{li}

3.3.3 Mesleki becerilerin değerlendirilmesi

65. Savcılarının performans değerlendirmesi düzenli aralıklarla gerçekleştirilmeli, makul olmalı, yeterli, objektif ve yerleşik kriterlere dayanmalı ve uygun ve adil bir usule dayanmalıdır.

66. Savcılar kendi değerlendirmelerine ilişkin sonuçlara erişebilmeli ve uygun hallerde görüş bildirme ve hukuki telafi yoluna başvurma hakkına sahip olmalıdır.

67. Savcılarının terfi işlemleri başta mesleki vasıflar, beceri, dürüstlük ve tecrübe olmak üzere objektif faktörlere dayanmalı ve adil ve tarafsız usullere göre kararlaştırılmalıdır.^{lii}

3.3.4 Nakil ve tayin

68. Bir savcının usulsüz biçimde tesir altında bırakılma araçlarından biri de, kendi rızası olmaksızın başka bir savcılığa nakli şeklinde olabilmektedir.

69. Bir savcının, kurum içinde veya dışında, iradesi dışında tayin edilmesi veya geçici görevlendirilmesi ile ilgili muhtemel riskler kanunen öngörülen güvencelerle dengelenmelidir (örneğin bir disiplin işlemi görüntüsü uyandıran bir nakil durumu).

70. Bir savcının kendi iradesi dışında tayini kanun tarafından düzenlenmeli ve makamın zorunlu ihtiyaçları (iş yükünün eşitlenmesi vb.) veya belirli bir ağırlığa sahip durumlarda disiplin işlemi gibi istisnai durumlarla sınırlı tutulmalı, ancak aynı zamanda savcının görüşlerini, isteklerini ve özelliklerini ve ailevi durumunu da göz önünde bulundurulmalıdır.^{liii}

71. Bağımsız bir organa itiraz etme imkânı bulunmalıdır.

3.3.5 Azil

72. Önemli rolü ve işlevleri göz önüne alındığında, savcılarının azli, faaliyetlerinin bağımsız ve tarafsız bir şekilde ifasını zedelememesi gereken katı şartlara tabi kılınmalıdır.^{liv} Disiplin süreçlerine ait tüm güvenceler bu açıdan da geçerli olmalıdır.

73. Savcılarının bağımsızlığı, keyfi veya siyasi amaç içeren azil işlemlerine karşı onlara bir koruma sağlamaktadır. Bu durum bilhassa Başsavcılar açısından geçerli olup, kanun Başsavcılarının zamanından önce görevden azil koşullarını açık ve net bir şekilde tanımlamalıdır.^{lv}

3.4 Hizmet koşulları

3.4.1 Genel prensipler

74. Savcılar, hukukun üstünlüğü açısından esas arz eden görevlerini yerine getirebilmek için yeterli ve uygun araçlara sahip olmalıdır.^{lvi}

75. Devletler, savcılarının üstlendikleri hayati rolle orantılı olarak ücret, kadro ve emeklilik gibi makul hizmet koşullarının yanı sıra uygun bir emeklilik yaşına da sahip olmalarını sağlayacak tedbirler almalıdır.^{lvii}

76. Hizmet koşulları makamın önem ve itibarının yanı sıra, bu makama atfedilen saygınlığı da yansıtmalıdır.^{lviii} Savcılara yönelik uygun ücretlendirme, üstlendikleri önemli işlev ve rolün tanınıp takdir edildiğini göstermekte olup, aynı zamanda yolsuzluk riskini de azaltabilmektedir.^{lix} Varsa, primler tamamen objektif ve şeffaf kriterlere dayanmalıdır.

3.4.2 Görevle bağdaşmayan durumlar ve menfaat çatışmaları

77. Savcılar daima tarafsız ve objektif hareket etmeli ve en yüksek etik ve meslek standartlarına uymalıdır. Bilhassa, kişisel menfaatlerinin veya davayla ilgili kişilerle olan ilişkilerinin tam anlamıyla tarafsızlıklarını zedeleyebileceği davalarda görev almamalıdır.^{lx} Savcılar, ister ücretli ister ücretsiz olsun, görevlerinin usulünce ifasıyla bağdaşmayan veya buna gölge düşüren hiçbir faaliyet veya işlem içerisinde bulunmamalı ya da hiçbir görev veya fonksiyon üstlenmemelidir.^{lxi}

78. Devletler, bir kişinin aynı anda hem savcı hem de mahkeme hâkimi olarak görev yapamayacağını teminat altına almalıdır. Ancak Devletler, aynı kişinin birbirinin ardından olacak şekilde, sırasıyla önce savcılık görevlerini ve ardından hâkimlik görevlerini ya da tam tersi sırayı izleyerek bu görevleri yerine getirmesini mümkün kılmak amacıyla tedbirler alabilir. Bu tür görev değişiklikleri ancak söz konusu kişinin açık talebiyle ve hukuki güvencelere saygı gösterilerek mümkün olabilir.^{lxii}

79. Savcılara herhangi bir şekilde yargılama fonksiyonu yüklenmesi sadece ufak müeyyidelerin söz konusu edildiği davalarla sınırlı kalmalı, bu yetki aynı davada kovuşturma yetkiyle birlikte kullanılmamalı ve bu tür davalarda sanıkların, yargılama fonksiyonlarını kullanan bağımsız ve tarafsız bir makam tarafından karar verilmesine ilişkin haklarına halel getirmemelidir.^{lxiii}

80. Savcılar daima profesyonel bir şekilde hareket etmeli ve bağımsız ve tarafsız olmaya ve görünmeye gayret göstermelidir.^{lxiv}

81. Savcılar tarafsızlık ilkesiyle bağdaşmayan siyasi faaliyetlerden kaçınmalıdır.

82. Savcılar ifade ve örgütlenme özgürlüklerini buldukları makamlarla bağdaşan ve yarının ve kovuşturma makamının bağımsızlığını veya tarafsızlığını etkilemeyen ya da etkiler görünmeyen bir şekilde kullanmalıdır. Hukuki konularda, yargı ve yargı idaresi hakkında yürütülen kamusal tartışmalara katılma özgürlükleri bulunmakla birlikte, sürmekte olan davalar hakkında yorum yapmamalı ve mahkemenin itibarını ve bütünlüğünü zedeleyebilecek görüşler dile getirmekten kaçınmalıdır.^{lxv}

83. Savcılarının hukuken, uygun bir süre boyunca, kamu görevi dahilinde görev yaptıkları veya danışmanlıkta buldukları bir konuyla ilgili olarak herhangi bir kişi veya kuruluşu

temsilen, söz konusu kişi veya kuruluş açısından özel bir fayda doğuracak şekilde hareket etmemesi gerekmektedir.^{lxvi}

84. Savcı, tıpkı hâkim gibi, kendisinin kişisel menfaati bulunan bir konuda görev alamaz ve tarafsızlığını ve dürüstlüğünü korumayı amaçlayan birtakım sınırlamalara tabi tutulabilir.^{lxvii}

3.5. Yargılama güvenceleri

85. İnsan hakları standartları ve prensiplerine göre, savcılar görevlerinin ifasından sorumlu olup ve disiplin işlemlerine tabi tutulabilirler.^{lxviii}

86. Hukukun üstünlüğüne dayalı demokratik bir sistemde, bir kişinin beraatı söz konusu davada görevli savcı hakkında disiplin yargılamasıyla sonuçlanmamalıdır.

87. Devletler, savcılara yönelik disiplin yargılamalarının hukuken düzenlenmesini sağlayacak tedbirler almalı ve bağımsız ve tarafsız incelemeye tabi tutulması gereken adil ve objektif bir değerlendirme ve karar garanti etmelidir.^{lxix}

88. Savcılar işlemiş oldukları ve mahkemeler önünde hesap vermeleri gereken suçlardan ötürü kovuşturmaya uğramalarına karşı koruma öngören genel bir dokunulmazlıktan yararlanamaz, zira böylesi bir durum kamuoyunun güveninin yıkılmasına ve hatta yolsuzluğa yol açabilir.^{lxx} Devletler, savcılarının bağımsızlık ve tarafsızlığının güvencesi olarak savcıları adalet önüne çıkartacak özel usuller getirebilir.

89. Genel standartlara göre, savcılarının görevlerini yerine getirirken iyi niyetle işledikleri fiillerden dolayı açılacak hukuk davalarına karşı korunması gerekebilir.

3.6 Savcılarının, ailelerinin vs. korunması

90. Devletler, savcılarının ve gerektiğinde ailelerinin, görevlerini yerine getirmeleri sebebiyle kişisel güvenlikleri tehlikeye düştüğünde Devlet tarafından korunmalarını sağlayacak tedbirler almalıdır.^{lxxi}

91. Savcılar veya aileleri şiddete veya şiddet tehdidinde ya da herhangi bir tür gözdağı, baskı yahut uygunsuz ve haksız izlemeye maruz kaldığında, bu tür olaylara yönelik ayrıntılı bir araştırma yürütülmesi ve böyle bir şeyin tekrarını engelleyecek adımlar atılması gerekmektedir; gerektiğinde, savcılara ve ailelerine gerekli danışmanlık veya psikolojik destek sağlanmalıdır.^{lxxii}

4. Savcılarının hak ve ödevleri

4.1 Savcılarının davranışları ile ilgili ödevleri

4.1.1 Temel tarafsızlık, nesnellik ve adillik ödevi

92. Savcılar görevlerini tarafsız bir şekilde yerine getirmeli ve objektif davranmalıdır. İnsanlara kanun önünde eşit davranmalı ve kimseyi kayırmamalı veya kimse aleyhinde ayrımcılık yapmamalıdır.

93. Savcılar yolsuzluk tehlikelerinin farkındadır ve görevlerini yerine getirirken hiçbir fayda veya avantaj talep veya kabul etmez. Tarafsızlıkları münasebetiyle, savcılar kovuşturma hizmetlerinde kamuoyunun güvenini sağlaması şarttır. Savcılar ek işlerden ve tarafsızlıklarını tehlikeye atabilecek başkaca görevlerden kaçınmalıdır. Bir menfaat çatışması yaratan durumları tespit edip, gerekli hallerde davadan çekilirler.

4.1.2 Savcılarının hesap verebilirliği

94. Savcılar kamusal sorumluluk esasında görev yapar. Kararları kanuna ve yönetmeliklere dayanır ve kendi takdir yetkileri çerçevesinde hareket ederler. Özellikle belirtmek gerekir ki, savcılar insan haklarına riayet etmeli ve insan haklarının korunmasını sağlamalıdır.

95. Savcılar, mevzuat onların işlemlerini veya hazırladıkları evrakların aleniliğini sınırlamadığı müddetçe, şeffaf bir tarzda hareket ederler. Kararlarını ilgili taraflarca ve kamuoyu ve medya ile iletişimde anlaşılabilir bir şekilde ifade etmek konusunda bilhassa dikkatli davranmalıdırlar.

96. Savcılarının mesleki bilgi ve becerileri, uluslararası seviye de dahil olmak üzere, özellikle yönetim, iletişim ve işbirliği alanında yüksek bir seviye arz etmeli ve eğitim yoluyla bu seviye her daim muhafaza edilmelidir. Savcılar sorumlu oldukları davaları süratli ve en uygun kalitede yönetmeli ve ellerindeki kaynakları sorumlu bir şekilde kullanmalıdır.

4.1.3 Mesleğin itibarını koruma ödevi

97. Savcılar her hal ve koşulda örnek bir davranış sergileyerek halkın güvenini kazanmalıdır. İnsanlara adil, eşit, saygılı ve nazik davranmalı ve daima en yüksek mesleki standartlara uymalı ve her daim dürüstlük ve özen içerisinde hareket ederek mesleklerinin onur ve itibarını korumalıdır.^{lxxiii}

4.1.4 Etik davranış kuralları

98. Hukuki sürece dahil olan tüm savcılarının ortak hukuki prensipleri ve etik değerleri paylaşması yargının düzgün bir şekilde idaresi^{lxxiv} ve en yüksek mesleki standartlara uyulması bakımından temel arz etmektedir. Savcılar kendi çalışmalarında etik sorunları tespit edebilmeli ve bunları çözmek amacıyla açık ve net prensiplere başvurabilmelidir.

99. Birleşmiş Milletler tarafından geliştirilen uluslararası standartlara ve ayrıca 31 Mayıs 2005'te Avrupa Başsavcılar Konferansı'nda kabul edilen Savcılarının Etik Davranış Kurallarına ilişkin Avrupa Kılavuz İlkelerinde (Budapeşte İlkeleri) dile getirilen standartlara dayalı mesleki etik ve davranış kuralları kabul edilmeli ve aleni kılınmalıdır.

4.2 Savcılarının temel özgürlükleri

100. Savcılar düşünce, ifade ve örgütlenme özgürlüğünden toplumun diğer mensuplarıyla aynı ölçüde yararlanır. Bu hakları kullanırken, takdir yetkilerini göz önünde bulundurmalı ve bir savcının her daim sürdürmesi gereken bağımsızlık, tarafsızlık ve adillik imajını zedelememek konusunda dikkatli davranmalıdır.

101. Savcıların özel hayatlarının gizliliğine saygı gösterilmesini sağlamak için gereken tüm adımlar atılmalıdır.^{lxxv} Ancak, mesleğin itibarına veya görevlerini ifa etme becerilerine gölge düşürmekten kaçınmak için sağduyulu ve dikkatli davranmalıdırlar.

5. Diğer aktör ve kurumlarla ilişkiler

5.1 Mağdurlarla, tanıklarla, şüphelilerle, sanıklarla, zanlılarla ve halkla ilişkiler

102. Savcılar adil yargılama hakkını savunmalı ve tanıkların, mağdurların, şüphelilerin, sanıkların veya zanlıların meşru menfaatlerini, bu kişilerin sahip oldukları haklardan ve yargılama usulünün gidişatından haberdar olmalarını sağlamak suretiyle dikkate almalıdır.^{lxxvi}

5.2 Mahkemelerle (hakimler ve mahkeme personeli) ve avukatlarla ilişkiler

103. Kovuşturma makamı yargı kurumunun bir parçası ise, savcılar ile mahkemede görevli hâkimler arasında net bir çizgi çizmek gerekir. Üye Devletler savcılarının hukuki statüsünü, yetkilerini ve usuli rollerini kanunla, savcılar ile mahkemelerde görevli hâkimlerin karşılıklı bağımsızlığı ve tarafsızlığı hakkında hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde net ifade etmesi gerekir.^{lxxvii}

104. Adil, tarafsız ve etkin adalet ancak hâkim ve savcılarının birbirini tamamlayıcı fiilleriyle temin edilebilir.^{lxxviii}

105. Yargı işlemlerinin etkili olabilmesi için, savcılarının her zaman tüm mahkeme personeliyle ve avukatlarla saygılı bir ilişki yürütmesi gerekmektedir.

5.3 Soruşturmadan sorumlu memurlarla ilişkiler

106. Savcılar ve soruşturmadan sorumlu memurlar soruşturmalar boyunca uygun ve etkili bir şekilde işbirliği sergiler.

107. Soruşturmadan sorumlu memurların hukuka uygun bir şekilde hareket etmesini, savunmanın haklarına saygı göstermesini ve tüm şüphelileri, aleyhlerinde kullanılabilecek olgular hakkında mümkün olan en kısa sürede ve erişilebilir bir dilde, ayrıntılı bir şekilde bilgilendirmesini sağlamak savcılara düşmektedir.^{lxxix}

5.4 Cezaevi yönetimiyle ilişkiler

108. Savcılar, kendi yetki sınırları dahilinde, alıkoyma işlemlerinin hukuka uygun bir şekilde yürütülmesinden emin olmalıdır, bu onların sorumluluğundadır. Tutuklu ve mahkûmların haklarının tam ve etkili bir şekilde korunmasını, durumlarının iyileştirilmesini ve topluma yeniden entegrasyonlarının kolaylaştırılmasını sağlamalıdır.^{lxxx}

5.5 Medya ile ilişkiler

109. Savcılar kamuoyunu, medya aracılığıyla, kendi faaliyetleri ve bunların neticeleri hakkında düzenli olarak bilgilendirmeye teşvik edilmektedir.^{lxxxi} Savcılarının işlemlerinin, kovuşturma hizmetlerinde şeffaflığı ve kamuoyu güvenini teşvik ve muhafaza etmesine gayret edilmelidir.

110. Savcuların temasları, hâkimleri hiçbir şekilde usulsüzce etkilemeyecek ve kişisel eleştirilerine maruz bırakmayacak şekilde, tarafsızlık sergilemelidir.

111. Bir savcı medya tarafından haksız bir saldırıya uğradığında, ihtilafli bilgileri doğrulatma hakkı veya ulusal hukuk uyarınca başkaca hukuki başvuru yollarına sahiptir. Ancak, bu gibi durumlarda ve ayrıca savcının ele aldığı yargılamaya dahil olan kişi veya olaylar hakkında yanlış bilgilerin yayılması halinde, her türlü tepki tercihen savcılık makamının üst kademesinde bulunan kişi ya da bu makamın sözcüsü ve büyük davalarda, Başsavcı ya da kovuşturma makamından sorumlu en üst kademedeki yetkili veya en yüksek devlet görevlisi tarafından verilmelidir. Bu şekilde kurumsal tepki verilerek, söz konusu savcının herkese tanınmış olan cevap hakkını kullanma ihtiyacı ve çatışmanın aşırı “kişiselleştirilmesi” riski en aza indirilir.

5.6 Kamu hizmetleriyle ve diğer kurumlarla ilişkiler

112. Savcılar yasama veya yürütmenin yetkisine müdahale etmemelidir. Ancak, devlet kurumlarıyla ve çeşitli makamlarla işbirliğinde bulunmalıdır.

113. Savcılar, suç işlediğinden şüphelenilen kamu görevlileri ve seçimle işbaşına gelmiş görevliler hakkında, hiçbir engelle karşılaşmaksızın soruşturma ve kovuşturma başlatma yetkisine sahip olmalıdır.^{lxxxii}

6. Savcılık makamı teşkilatı

6.1 Yapı

114. Kovuşturma makamının temel bir sorumluluğu da faaliyetlerinin etkili olmasını sağlamaktır. Tüm kanuni görevlerin, bir yandan yüksek bir kalite seviyesini korurken, bir yandan da süratli ve becerikli bir şekilde yerine getirilmesine yönelik bir teşkilat ve yapı kurulmalıdır.

6.2 Personel

115. Savcılık makamı bürokratik belirsizlik veya tıkanıklıklardan kaçınılarak, etkili bir şekilde yönetilmelidir. Bunun yapılabilmesi için savcuların yeterli eğitimi almış, yetkin ve nitelikli idari personele sahip olması şarttır. Örneğin suç mağdurlarını karşılama ve kabul, veri işleme, istatistik gibi özel alanlarda uzman olan kişiler de temin edilmelidir.

6.3 Kaynakların yönetimi

116. Yeterli yapısal, finansal, maddi ve insan kaynağın/kaynağının tedariki bağımsızlığın temini noktasında katkı sağlamaktadır. Özellikle ekonomik sıkıntı çekilen dönemlerde, kaliteli bir hizmet sağlanabilmesi için yeterli kaynak sunulmalıdır.^{lxxxiii}

117. Kaynak yönetimi kovuşturma makamına verilmişse, bu makam söz konusu görevi azami seviyede dikkat ve şeffaflık içerisinde yerine getirme ödevi altındadır.^{lxxxiv} Bu amaçla ve ayrıca sunulan kaynaklarla varılacak sonuçları en üst seviyeye çıkartabilmek için gerekli tedbirler alınmalıdır; savcılar bu konuda da yeterli eğitim almalı ve yetkin uzmanlarca desteklenmelidir.

118. Her halükârda, kovuşturma makamına yönetim konusunda özerklik tanınmış olsun veya olmasın, bu makam kendi ihtiyaçlarını belirleyebilme, bütçelerini müzakere edebilme ve tahsis edilmiş kaynakların hızlı ve nitelikli adalet hedeflerine ulaşılabilmesi için nasıl şeffaf bir şekilde kullanılacağına karar verme imkânına sahip olmalıdır.^{lxxxv}

6.4 Uzmanlaşma

119. Savcıların, savcılık teşkilatı yapısının kendi bünyesi de dahil olmak üzere uzmanlaşması yönündeki ihtiyaç, yeni suç türlerine daha iyi yanıt verilebilmesi için ve ayrıca savcının ceza hukuku alanı dışında kalan yetkinliklere sahip olduğu davalarda öncelikli addedilmelidir.^{lxxxvi} Böylece uluslararası işbirliği de artacak ve kolaylaşacaktır. Makamın etkinlik seviyesini yükseltmek ve aynı zamanda çağdaş toplumun karmaşık yapısı sebebiyle savcılarının karşı karşıya kaldığı güçlüklerle yanıt verebilmek için uzmanlaşma esastır.

6.5 Kurum içi işbirliği

120. Kovuşturma makamının etkili olabilmesi için hem farklı savcılıklar arasında hem de aynı savcılık bünyesindeki farklı savcılar arasında karşılıklı ve adil işbirliği esastır.

7. Uluslararası işbirliği

121. Savcılar kendi yetki alanları içerisindeki uluslararası destek taleplerine ulusal seviyede kendi işlerine gösterdikleri titizlikle yaklaşmalıdır. Kendi yetki alanlarında, uygun hallerde, yabancı kararların infazına da katkıda bulunmalıdırlar.

122. Savcılar başlıca hukuk sistemlerini düzenleyen temel prensiplerin ve uluslararası belgelerin uygulanmasına yönelik eğitimlerden yararlanmalıdır. Başta emsal iyi uygulamalar olmak üzere, görevlerinin ifası bakımından yararlı olacak uluslararası toplantılara ve değişim programlarına mümkün olduğunca çok iştirak edebilirler.^{lxxxvii}

123. Savcılar, verimliliği arttırması durumunda, Eurojust, Avrupa Yargı Ağı ve irtibat savcılarını da dahil olmak üzere diğer pek çok ilgili ağ gibi işbirliği araçlarını kullanmalıdır.^{lxxxviii}

Bu metin Avrupa Konseyi'nin katkılarıyla Türkçeye çevrilen gayri resmi tercümedir.

ⁱ Bakan Yardımcılarının 22 Ocak 2014 tarihli 1189. toplantısı.

ⁱⁱ Bkz. Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecution in the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sisteminde savcılarının rolüne ilişkin* (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 1. madde.

ⁱⁱⁱ Bkz. Recommendation Rec(2012)11 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecutors outside the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sistemi dışında savcılarının rolüne ilişkin* (2012)11 sayılı Tavsiye Kararı), 19 Eylül 2012, 2. madde.

^{iv} *Kayasu/Türkiye*, Başvuru no. 64119/00 ve 76292/01, 13 Şubat 2009, paragraf 91.

^v Bkz. Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecution in the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sisteminde savcılarının rolüne ilişkin* (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 24. madde ve Avrupa Başsavcılar Konferansı, 6. oturum, *European Guidelines on Ethics and Conduct of Public Prosecutors – “The Budapest Guidelines”* (Savcılarının Etik Davranış Kurallarına İlişkin Avrupa Kılavuz İlkeleri – “Budapeşte İlkeleri”), CCPE

(2005)05, 31 Mayıs 2005, başlık III. Ayrıca bkz. Avrupa Savcılarını Danışma Konseyi, Opinion No. 4(2009) on *relations between judges and prosecutors in a democratic society (Demokratik bir toplumda hakimler ile savcılar arasındaki ilişkiler hakkında 4(2009) sayılı Görüş)*, 8 Aralık 2009, Bordeaux Deklarasyonu, Açıklayıcı Not, paragraf 11. Ayrıca bkz. Venedik Komisyonu, *Report on European Standards as Regards the Independence of the Judicial System: Part II – the Prosecution Service (Yargı Sisteminin Bağımsızlığına İlişkin Avrupa Standartları hakkında Rapor: II. Kısım – Savcılık)*, CDL-AD(2010)040, 3 Ocak 2011, paragraf 16.

^{vi} Venedik Komisyonu, *Report on European Standards as Regards the Independence of the Judicial System: Part II – the Prosecution Service (Yargı Sisteminin Bağımsızlığına İlişkin Avrupa Standartları hakkında Rapor: II. Kısım – Savcılık)*, CDL-AD(2010)040, 3 Ocak 2011, paragraf 19.

^{vii} Bkz. Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecution in the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sisteminde savcılarının rolüne ilişkin* (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 3. madde. Ayrıca bkz. *Guidelines on the Role of Prosecutors* adopted by the Eighth United Nations Congress on the *Prevention of Crime and the Treatment of Offenders*, Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990 (Küba, Havana'da, 27 Ağustos – 7 Eylül 1990 tarihlerinde düzenlenen *Suçun Önlenmesi ve Suçlulara Uygulanacak Muamele* hakkında Sekizinci Birleşmiş Milletler Kongresi tarafından kabul edilen *Savcılarının Rolüne İlişkin Kılavuz İlkeler*), 11. madde.

^{viii} Bkz. *Guidelines on the Role of Prosecutors* adopted by the Eighth United Nations Congress on the *Prevention of Crime and the Treatment of Offenders*, Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990 (Küba, Havana'da, 27 Ağustos – 7 Eylül 1990 tarihlerinde düzenlenen *Suçun Önlenmesi ve Suçlulara Uygulanacak Muamele* hakkında Sekizinci Birleşmiş Milletler Kongresi tarafından kabul edilen *Savcılarının Rolüne İlişkin Kılavuz İlkeler*), 17. madde.

^{ix} Avrupa Başsavcılar Konferansı, 6. oturum, *European Guidelines on Ethics and Conduct of Public Prosecutors – “The Budapest Guidelines”*, (Savcılarının Etik Davranış Kurallarına İlişkin Avrupa Kılavuz İlkeleri – “Budapeşte İlkeleri”), CCPE (2005)05, 31 Mayıs 2005, başlık III. Uluslararası Savcılar Birliği, *Standards of professional responsibility and statement of the essential duties and rights of prosecutors (Mesleki sorumluluk standartları ve savcılarının temel vazifeleri ve haklarına ilişkin beyanat)*, 23 Nisan 1999, başlık 4.2. Bkz. Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecution in the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sisteminde savcılarının rolüne ilişkin* (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 27. madde.

^x Uluslararası Savcılar Birliği, *Standards of professional responsibility and statement of the essential duties and rights of prosecutors (Mesleki sorumluluk standartları ve savcılarının temel vazifeleri ve haklarına ilişkin beyanat)*, 23 Nisan 1999, başlık 4.2.

^{xi} Bkz. Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecution in the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sisteminde savcılarının rolüne ilişkin* (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 32. ve 33. madde. Ayrıca bkz.: Uluslararası Savcılar Birliği, *Standards of professional responsibility and statement of the essential duties and rights of prosecutors (Mesleki sorumluluk standartları ve savcılarının temel vazifeleri ve haklarına ilişkin beyanat)*, 23 Nisan 1999, başlık 4.3; Avrupa Başsavcılar Konferansı, 6. oturum, *European Guidelines on Ethics and Conduct of Public Prosecutors – “The Budapest Guidelines”*, (Savcılarının Etik Davranış Kurallarına İlişkin Avrupa Kılavuz İlkeleri – “Budapeşte İlkeleri”), CCPE (2005)05, 31 Mayıs 2005, başlık III; *Guidelines on the Role of Prosecutors* adopted by the Eighth United Nations Congress on the *Prevention of Crime and the Treatment of Offenders*, Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990 (Küba, Havana'da, 27 Ağustos – 7 Eylül 1990 tarihlerinde düzenlenen *Suçun Önlenmesi ve Suçlulara Uygulanacak Muamele* hakkında Sekizinci Birleşmiş Milletler Kongresi tarafından kabul edilen *Savcılarının Rolüne İlişkin Kılavuz İlkeler*), 13. madde; Avrupa Savcılarını Danışma Konseyi, Opinion No. 4(2009) on *relations between judges and prosecutors in a democratic society (Demokratik bir toplumda hakimler ile savcılar arasındaki ilişkiler hakkında 4(2009) sayılı Görüş)*, 8 Aralık 2009, Bordeaux Deklarasyonu, Açıklayıcı Not, paragraf 12.

^{xii} Avrupa Savcılarını Danışma Konseyi, Opinion No. 4(2009) on *relations between judges and prosecutors in a democratic society (Demokratik bir toplumda hakimler ile savcılar arasındaki ilişkiler hakkında 4(2009) sayılı Görüş)*, 8 Aralık 2009, Bordeaux Deklarasyonu, Açıklayıcı Not, paragraf 53 ve 54. Ayrıca bkz.: Uluslararası Savcılar Birliği, *Standards of professional responsibility and statement of the essential duties and rights of prosecutors (Mesleki sorumluluk standartları ve savcılarının temel vazifeleri ve haklarına ilişkin beyanat)*, 23 Nisan 1999, başlık 2.1. Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecution in the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sisteminde savcılarının rolüne ilişkin* (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 34. madde.

^{xiii} Avrupa Savcılarını Danışma Konseyi, Opinion No. 4(2009) on *relations between judges and prosecutors in a democratic society (Demokratik bir toplumda hakimler ile savcılar arasındaki ilişkiler hakkında 4(2009) sayılı Görüş)*, 8 Aralık 2009, Bordeaux Deklarasyonu, Açıklayıcı Not, paragraf 55. Ayrıca bkz. Venedik Komisyonu, *Report on European Standards as Regards the Independence of the Judicial System: Part II – the Prosecution*

Service (Yargı Sisteminin Bağımsızlığına İlişkin Avrupa Standartları Hakkında Rapor: II. Kısım – Savcılık), CDL-AD(2010)040, 3 Ocak 2011, paragraf 15.

^{xiv} Uluslararası Savcılar Birliği, *Standards of professional responsibility and statement of the essential duties and rights of prosecutors (Mesleki sorumluluk standartları ve savcılarının temel vazifeleri ve haklarına ilişkin beyanat)*, 23 Nisan 1999, başlık 4.3.

^{xv} Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 3(2008), on *the role of prosecution services outside the criminal law field (Ceza adalet sistemi dışında savcılarının rolü hakkında 3(2008) sayılı Görüş)*, 21 Ekim 2008, paragraf 16 ve 19. Ayrıca bkz. Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 4(2009) on *relations between judges and prosecutors in a democratic society (Demokratik bir toplumda hakimler ile savcılar arasındaki ilişkiler hakkında 4(2009) sayılı Görüş)*, 8 Aralık 2009, Bordeaux Deklarasyonu, Açıklayıcı Not, paragraf 64. Ayrıca bkz. *Korolev/Rusya* (no. 2), Başvuru no. 5447/03, 4 Ekim 2010, paragraf 33-34; *Batsanina/Rusya*, Başvuru no. 3932/02, 14 Eylül 2009, paragraf 27; *Menchinskaya/Rusya*, Başvuru no. 42454/02, 15 Nisan 2009, paragraf 35.

^{xvi} Recommendation Rec(2012)11 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecutors outside the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sistemi dışında savcılarının rolüne ilişkin* (2012)11 sayılı Tavsiye Kararı), 19 Eylül 2012, 2. madde.

^{xvii} Recommendation Rec(2012)11 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecutors outside the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sistemi dışında savcılarının rolüne ilişkin* (2012)11 sayılı Tavsiye Kararı), 19 Eylül 2012, 3. ve 11 madde ve Recommendation Rec(2012)11 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecutors outside the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sistemi dışında savcılarının rolüne ilişkin* (2012)11 sayılı Tavsiye Kararı), 19 Eylül 2012, 9. madde.

^{xviii} Recommendation Rec(2012)11 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecutors outside the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sistemi dışında savcılarının rolüne ilişkin* (2012)11 sayılı Tavsiye Kararı), 19 Eylül 2012, 10. madde.

^{xix} Venedik Komisyonu, *Report on European Standards as Regards the Independence of the Judicial System: Part II – the Prosecution Service (Yargı Sisteminin Bağımsızlığına İlişkin Avrupa Standartları Hakkında Rapor: II. Kısım – Savcılık)*, CDL-AD(2010)040, 3 Ocak 2011, paragraf 73.

^{xx} Venedik Komisyonu, *Report on European Standards as Regards the Independence of the Judicial System: Part II – the Prosecution Service (Yargı Sisteminin Bağımsızlığına İlişkin Avrupa Standartları Hakkında Rapor: II. Kısım – Savcılık)*, CDL-AD(2010)040, 3 Ocak 2011, paragraf 77.

^{xxi} Bkz. Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, 2(2008) sayılı Görüş. Ayrıca bkz. *Natsvlshvili ve Togonidze/Gürcistan*, Başvuru no. 9043/05, 29 Nisan 2014, paragraf 90-91.

^{xxii} Bkz. *Guidelines on the Role of Prosecutors* adopted by the Eighth United Nations Congress on the *Prevention of Crime and the Treatment of Offenders*, Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990 (Küba, Havana'da, 27 Ağustos – 7 Eylül 1990 tarihlerinde düzenlenen *Suçun Önlenmesi ve Suçlulara Uygulanacak Muamele* hakkında Sekizinci Birleşmiş Milletler Kongresi tarafından kabul edilen *Savcılarının Rolüne İlişkin Kılavuz İlkeler*), 18. madde.

^{xxiii} Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 5 on *public prosecution and juvenile justice (Kovuşturma ve çocuk adalet sistemi hakkında 5 sayılı Görüş)*, Erivan Deklarasyonu, CCPE (2010)1, 20 Ekim 2010, paragraf 26.

^{xxiv} Bkz. *Guidelines on the Role of Prosecutors* adopted by the Eighth United Nations Congress on the *Prevention of Crime and the Treatment of Offenders*, Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990 (Küba, Havana'da, 27 Ağustos – 7 Eylül 1990 tarihlerinde düzenlenen *Suçun Önlenmesi ve Suçlulara Uygulanacak Muamele* hakkında Sekizinci Birleşmiş Milletler Kongresi tarafından kabul edilen *Savcılarının Rolüne İlişkin Kılavuz İlkeler*), 19. madde.

^{xxv} Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecution in the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sisteminde savcılarının rolüne ilişkin* (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 14. madde.

^{xxvi} Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecution in the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sisteminde savcılarının rolüne ilişkin* (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 13. madde, a ve b fıkraları. Daha başka güvenceler için ayrıca bkz. c-f fıkraları.

^{xxvii} *Guja/Moldova* (Büyük Daire), Başvuru no. 14277/04, paragraf 86.

^{xxviii} *Kolevi/Bulgaristan*, Başvuru no. 1108/02, 5 Şubat 2010, paragraf 148-149; *Vasilescu/Romanya*, Başvuru no. 53/1997/837/1043, 22 Mayıs 1998, paragraf 40-41; *Pantea/Romanya*, Başvuru no. 33343/96, 3 Eylül 2003, paragraf 238; *Moulin/Fransa*, Başvuru no. 37104/06, 23 Şubat 2011, paragraf 57.

^{xxix} *Kolevi/Bulgaristan*, Başvuru no. 1108/02, 5 Şubat 2010, paragraf 142.

^{xxx} Bkz. *Guidelines on the Role of Prosecutors* adopted by the Eighth United Nations Congress on the *Prevention of Crime and the Treatment of Offenders*, Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990 (Küba, Havana'da, 27 Ağustos – 7 Eylül 1990 tarihlerinde düzenlenen *Suçun Önlenmesi ve Suçlulara Uygulanacak Muamele* hakkında Sekizinci Birleşmiş Milletler Kongresi tarafından kabul edilen *Savcılarının Rolüne İlişkin Kılavuz İlkeler*), 4. madde.

^{xxx} Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecution in the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sisteminde savcıların rolüne ilişkin* (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 16. madde.

^{xxxii} Venedik Komisyonu, *Report on European Standards as Regards the Independence of the Judicial System: Part II – the Prosecution Service (Yargı Sisteminin Bağımsızlığına ilişkin Avrupa Standartları hakkında Rapor: II. Kısım – Savcılık)*, CDL-AD(2010)040, 3 Ocak 2011, paragraf 31 ve 32.

^{xxxiii} Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecution in the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sisteminde savcıların rolüne ilişkin* (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 13. madde.

^{xxxiv} Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Recommendation R(2000)10 *on codes of conduct for public officials (Kamu görevlilerine ilişkin davranış kuralları hakkında R(2000)10 sayılı Tavsiye Kararı)*, 11 Mayıs 2000, 12. madde, 1. fıkra.

^{xxxv} Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecution in the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sisteminde savcıların rolüne ilişkin* (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 10. madde.

^{xxxvi} Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecution in the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sisteminde savcıların rolüne ilişkin* (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, Açıklayıcı Not (10. paragraf).

^{xxxvii} Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers of the Council of Europe *on the role of public prosecution in the criminal justice system* (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin *ceza adalet sisteminde savcıların rolüne ilişkin* (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 5. madde, a, b ve c fıkraları.

^{xxxviii} Bkz. Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 4(2009) *on relations between judges and prosecutors in a democratic society (Demokratik bir toplumda hakimler ile savcılar arasındaki ilişkiler hakkında 4(2009) sayılı Görüş)*, 8 Aralık 2009, Bordeaux Deklarasyonu, Açıklayıcı Not, paragraf 37.

^{xxxix} Bkz. Venedik Komisyonu, *Report on European Standards as Regards the Independence of the Judicial System: Part II – the Prosecution Service (Yargı Sisteminin Bağımsızlığına ilişkin Avrupa Standartları hakkında Rapor: II. Kısım – Savcılık)*, CDL-AD(2010)040, 3 Ocak 2011, paragraf 18.

^{xl} Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Recommendation Rec(2000)19 *on the role of public prosecution in the criminal justice system (Ceza adalet sisteminde savcıların rolüne ilişkin* (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 5. madde, a, b ve c fıkraları.

^{xli} Venedik Komisyonu, *Report on European Standards as Regards the Independence of the Judicial System: Part II – the Prosecution Service (Yargı Sisteminin Bağımsızlığına ilişkin Avrupa Standartları hakkında Rapor: II. Kısım – Savcılık)*, CDL-AD(2010)040, 3 Ocak 2011, paragraf 34-35.

^{xlii} Venedik Komisyonu, *Report on European Standards as Regards the Independence of the Judicial System: Part II – the Prosecution Service (Yargı Sisteminin Bağımsızlığına ilişkin Avrupa Standartları hakkında Rapor: II. Kısım – Savcılık)*, CDL-AD(2010)040, 3 Ocak 2011, paragraf 37. İnsan Hakları Konseyi, *Report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers (Hakim ve savcılarının bağımsızlığına dair Özel Raportör Raporu)*, Gabriela Knaut, A/HRC/20/19, 7 Haziran 2012, paragraf 65.

^{xliii} Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 4(2009) *on relations between judges and prosecutors in a democratic society (Demokratik bir toplumda hakimler ile savcılar arasındaki ilişkiler hakkında 4(2009) sayılı Görüş)*, 8 Aralık 2009, Bordeaux Deklarasyonu, Açıklayıcı Not, paragraf 43.

^{xliiv} Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 4(2009) *on relations between judges and prosecutors in a democratic society (Demokratik bir toplumda hakimler ile savcılar arasındaki ilişkiler hakkında 4(2009) sayılı Görüş)*, 8 Aralık 2009, Bordeaux Deklarasyonu, Açıklayıcı Not, paragraf 46.

^{xli} Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 4(2009) *on relations between judges and prosecutors in a democratic society (Demokratik bir toplumda hakimler ile savcılar arasındaki ilişkiler hakkında 4(2009) sayılı Görüş)*, 8 Aralık 2009, Bordeaux Deklarasyonu, 10. madde.

^{xli} Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 4(2009) *on relations between judges and prosecutors in a democratic society (Demokratik bir toplumda hakimler ile savcılar arasındaki ilişkiler hakkında 4(2009) sayılı Görüş)*, 8 Aralık 2009, Bordeaux Deklarasyonu, 10. madde.

^{xli} Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Recommendation CM/Rec(2012)11 *on the role of public prosecutors outside the criminal justice system (Ceza adalet sistemi dışında savcılarının rolüne ilişkin* (2012)11 sayılı Tavsiye Kararı), 19 Eylül 2012, 8. madde.

^{xli} Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 4(2009) *on relations between judges and prosecutors in a democratic society (Demokratik bir toplumda hakimler ile savcılar arasındaki ilişkiler hakkında 4(2009) sayılı Görüş)*, 8 Aralık 2009, Bordeaux Deklarasyonu, 10. madde ve Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 7(2012) *on the management of the means of prosecution services (Kovuşturma makamı araçlarının yönetimi hakkında 7(2012) sayılı Görüş)*, 11 Aralık 2012, 17. madde.

^{xli} Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 8(2013) *on relations between prosecutors and the media (Savcılar ile medya arasındaki ilişkiler hakkında 8(2013) sayılı Görüş)*, 9 Ekim 2013, VII sayılı Tavsiye.

¹ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Recommendation Rec(2000)19 on the role of public prosecution in the criminal justice system (Ceza adalet sisteminde savcuların rolüne ilişkin (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 7. madde.

ⁱⁱ Avrupa Savcuları Danışma Konseyi, Opinion No. 7(2012) on the management of the means of prosecution services (Kovuşturma makamı araçlarının yönetimi hakkında 7(2012) sayılı Görüş), 11 Aralık 2012, 19. madde.

ⁱⁱⁱ Bkz. Guidelines on the Role of Prosecutors adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990 (Küba, Havana’da, 27 Ağustos – 7 Eylül 1990 tarihlerinde düzenlenen Suçun Önlenmesi ve Suçlulara Uygulanacak Muamele hakkında Sekizinci Birleşmiş Milletler Kongresi tarafından kabul edilen Savcuların Rolüne İlişkin Kılavuz İlkeler), 7. madde.

ⁱⁱⁱⁱ İnsan Hakları Konseyi, Report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers (Hakim ve savcuların bağımsızlığına dair Özel Raportör Raporu), Gabriela Knaul, A/HRC/20/19, 7 Haziran 2012, paragraf 68 ve 69.

^{liv} İnsan Hakları Konseyi, Report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers (Hakim ve savcuların bağımsızlığına dair Özel Raportör Raporu), Gabriela Knaul, A/HRC/20/19, 7 Haziran 2012, paragraf 70.

^{lv} Venedik Komisyonu, Report on European Standards as Regards the Independence of the Judicial System: Part II – the Prosecution Service (Yargı Sisteminin Bağımsızlığına İlişkin Avrupa Standartları hakkında Rapor: II. Kısım – Savcılık), CDL-AD(2010)040, 3 Ocak 2011, paragraf 40.

^{lvi} Avrupa Savcuları Danışma Konseyi, Opinion No. 7(2012) on the management of the means of prosecution services (Kovuşturma makamı araçlarının yönetimi hakkında 7(2012) sayılı Görüş); ayrıca bkz. Opinion No. 5 on public prosecution and juvenile justice (Kovuşturma ve çocuk adalet sistemi hakkında 5 sayılı Görüş), Erivan Deklarasyonu, 20 Ekim 2010, paragraf 19.

^{lvii} Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Recommendation Rec(2000)19 on the role of public prosecution in the criminal justice system (Ceza adalet sisteminde savcuların rolüne ilişkin (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 5d. maddesi.

^{lviii} Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Recommendation Rec(2000)19 on the role of public prosecution in the criminal justice system (Ceza adalet sisteminde savcuların rolüne ilişkin (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 5d. maddesi.

^{lix} Venedik Komisyonu, Report on European Standards as Regards the Independence of the Judicial System: Part II – the Prosecution Service (Yargı Sisteminin Bağımsızlığına İlişkin Avrupa Standartları hakkında Rapor: II. Kısım – Savcılık), CDL-AD(2010)040, 3 Ocak 2011, paragraf 69. Ayrıca bkz.: İnsan Hakları Konseyi, Report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers (Hakim ve savcuların bağımsızlığına dair Özel Raportör Raporu), Gabriela Knaul, A/HRC/20/19, 7 Haziran 2012, paragraf 71.

^{lx} Avrupa Başsavcılar Konferansı, 6. oturum, European Guidelines on Ethics and Conduct of Public Prosecutors – “The Budapest Guidelines” (Savcuların Etik Davranış Kurallarına İlişkin Avrupa Kılavuz İlkeleri – “Budapeşte İlkeleri”), CCPE (2005)05, 31 Mayıs 2005, başlık II.

^{lxi} Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Recommendation R(2000)10 on codes of conduct for public officials (Kamu görevlilerine ilişkin davranış kuralları hakkında R(2000)10 sayılı Tavsiye Kararı), 11 Mayıs 2000, 15. madde, 1, 2, 3. fıkra.

^{lxii} Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Recommendation Rec(2000)19 on the role of public prosecution in the criminal justice system (Ceza adalet sisteminde savcuların rolüne ilişkin (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 17. ve 18. madde.

^{lxiii} Avrupa Savcuları Danışma Konseyi, Opinion No. 4(2009) on relations between judges and prosecutors in a democratic society (Demokratik bir toplumda hakimler ile savcular arasındaki ilişkiler hakkında 4(2009) sayılı Görüş), 8 Aralık 2009, Bordeaux Deklarasyonu, paragraf 7.

^{lxiv} İnsan Hakları Konseyi, Report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers (Hakim ve savcuların bağımsızlığına dair Özel Raportör Raporu), Gabriela Knaul, A/HRC/20/19, 7 Haziran 2012, paragraf 81.

^{lxv} Uluslararası Ceza Mahkemesi Yargı Etiği Kuralları’ndan alınarak benimsenmiştir.

^{lxvi} Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Recommendation R(2000)10 on codes of conduct for public officials (Kamu görevlilerine ilişkin davranış kuralları hakkında R(2000)10 sayılı Tavsiye Kararı), 11 Mayıs 2000, 26. madde, 3. fıkra.

^{lxvii} Venedik Komisyonu, Report on European Standards as Regards the Independence of the Judicial System: Part II – the Prosecution Service (Yargı Sisteminin Bağımsızlığına İlişkin Avrupa Standartları hakkında Rapor: II. Kısım – Savcılık), CDL-AD(2010)040, 3 Ocak 2011, paragraf 17 ve 62.

^{lxviii} İnsan Hakları Konseyi, Interim report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers (Hakim ve savcuların bağımsızlığına dair Özel Raportör ara raporu), A/65/274, 10 Ağustos 2010, paragraf 60.

^{lxix} Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Recommendation Rec(2000)19 on the role of public prosecution in the criminal justice system (Ceza adalet sisteminde savcuların rolüne ilişkin (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı), 6 Ekim 2000, 5. madde, e fıkrası. Ayrıca bkz. Guidelines on the Role of Prosecutors adopted by the Eighth United Nations

Congress on the *Prevention of Crime and the Treatment of Offenders*, Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990 (Küba, Havana’da, 27 Ağustos – 7 Eylül 1990 tarihlerinde düzenlenen *Suçun Önlenmesi ve Suçlulara Uygulanacak Muamele* hakkında Sekizinci Birleşmiş Milletler Kongresi tarafından kabul edilen *Savcıların Rolüne İlişkin Kılavuz İlkeler*), 22. madde.

^{lxx} Venedik Komisyonu, *Report on European Standards as Regards the Independence of the Judicial System: Part II – the Prosecution Service (Yargı Sisteminin Bağımsızlığına İlişkin Avrupa Standartları hakkında Rapor: II. Kısım – Savcılık)*, CDL-AD(2010)040, 3 Ocak 2011, paragraf 61.

^{lxxi} Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Recommendation Rec(2000)19 on the role of public prosecution in the criminal justice system (*Ceza adalet sisteminde savcıların rolüne ilişkin (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı*), 6 Ekim 2000, 5. madde, g fıkrası.

^{lxxii} İnsan Hakları Konseyi, *Report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers (Hakim ve savcılarının bağımsızlığına dair Özel Raportör Raporu)*, Gabriela Knaul, A/HRC/20/19, 7 Haziran 2012, paragraf 76-78 ve 118.

^{lxxiii} Avrupa Başsavcılar Konferansı, 6. oturum, *European Guidelines on Ethics and Conduct of Public Prosecutors – “The Budapest Guidelines”*, (*Savcılarının Etik Davranış Kurallarına İlişkin Avrupa Kılavuz İlkeleri – “Budapeşte İlkeleri”*), CCPE (2005)05, 31 Mayıs 2005, başlık II.

^{lxxiv} Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 4(2009) on relations between judges and prosecutors in a democratic society (*Demokratik bir toplumda hakimler ile savcılar arasındaki ilişkiler hakkında 4(2009) sayılı Görüş*), 8 Aralık 2009, Bordeaux Deklarasyonu, 10. madde.

^{lxxv} Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Recommendation R(2000)10 on codes of conduct for public officials (*Kamu görevlilerine ilişkin davranış kuralları hakkında R(2000)10 sayılı Tavsiye Karar*), 11 Mayıs 2000, 17. madde.

^{lxxvi} Avrupa Başsavcılar Konferansı, 6. oturum, *European Guidelines on Ethics and Conduct of Public Prosecutors – “The Budapest Guidelines”*, (*Savcılarının Etik Davranış Kurallarına İlişkin Avrupa Kılavuz İlkeleri – “Budapeşte İlkeleri”*), CCPE (2005)05, 31 Mayıs 2005, başlık II.

^{lxxvii} Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Recommendation Rec(2000)19 on the role of public prosecution in the criminal justice system (*Ceza adalet sisteminde savcılarının rolüne ilişkin (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı*), 6 Ekim 2000, 17. madde ve ayrıca bkz. Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, 4(2009) sayılı Görüş, 8 Aralık 2009, Açıklayıcı Not, paragraf 66.

^{lxxviii} Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 4(2009) on relations between judges and prosecutors in a democratic society (*Demokratik bir toplumda hakimler ile savcılar arasındaki ilişkiler hakkında 4(2009) sayılı Görüş*), 8 Aralık 2009, Bordeaux Deklarasyonu, 3. madde.

^{lxxix} Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 4(2009) on relations between judges and prosecutors in a democratic society (*Demokratik bir toplumda hakimler ile savcılar arasındaki ilişkiler hakkında 4(2009) sayılı Görüş*), 8 Aralık 2009, Bordeaux Deklarasyonu, Açıklayıcı Not, paragraf 60 ve 61.

^{lxxx} Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 6(2011) on the relationship between prosecutors and the prison administration (*Savcılar ile cezaevi yönetimi arasındaki ilişkiler hakkında 6(2011) sayılı Görüş*), 24 Kasım 2011, paragraf 16 ve 36.

^{lxxxi} Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 8(2013) on the relationship between prosecutors and the media (*Savcılar ile medya arasındaki ilişkiler hakkında 8(2013) sayılı Görüş*), 9 Ekim 2013, paragraf 20 ve 22. Ayrıca bkz. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları: *Arrigo ve Vella/Malta* (kabuledilebilirlik hakkında karar), Başvuru no. 6569/04, 10 Mayıs 2005; *Yordanova ve Toshev/Bulgaristan*, Başvuru no. 5126/05, 2 Ekim 2012, paragraf 53; *Observer ve Guardian/Birleşik Krallık*, Başvuru no. 13585/88, 26 Kasım 1991.

^{lxxxii} Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Recommendation Rec(2000)19 on the role of public prosecution in the criminal justice system (*Ceza adalet sisteminde savcılarının rolüne ilişkin (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı*), 6 Ekim 2000, 16. madde.

^{lxxxiii} Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, 4(2009) sayılı Görüş, Bordeaux Deklarasyonu, 4. madde. Ayrıca bkz. Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 7(2012) on the management of the means of prosecution services (*Kovuşturma makamı araçlarının yönetimi hakkında 7(2012) sayılı Görüş*), 11 Aralık 2012, (i) sayılı tavsiye.

^{lxxxiv} Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 7(2012) on the management of the means of prosecution services (*Kovuşturma makamı araçlarının yönetimi hakkında 7(2012) sayılı Görüş*), 11 Aralık 2012, paragraf 51.

^{lxxxv} Avrupa Savcıları Danışma Konseyi, Opinion No. 7(2012) on the management of the means of prosecution services (*Kovuşturma makamı araçlarının yönetimi hakkında 7(2012) sayılı Görüş*), 11 Aralık 2012, (ii) sayılı tavsiye.

^{lxxxvi} Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Recommendation Rec(2000)19 on the role of public prosecution in the criminal justice system (*Ceza adalet sisteminde savcılarının rolüne ilişkin (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı*), 6 Ekim 2000, 8. madde.

^{lxxxvii} Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, Recommendation Rec(2000)19 on the role of public prosecution in the criminal justice system (*Ceza adalet sisteminde savcılarının rolüne ilişkin (2000)19 sayılı Tavsiye Kararı*), 6 Ekim 2000, 38. ve 39. madde.

^{lxxxviii} Avrupa Savcılarını Danışma Konseyi, Opinion No. 1(2007) on *ways of improving international co-operation in the criminal justice field* (Ceza adaleti alanında uluslararası işbirliğini artırmanın yolları hakkında 1(2007) sayılı Görüş), 30 Kasım 2007, 38 ve 39. madde.